

EV HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN KADINLARIN SOSYAL GÜVENLİĞİ SOCIAL SECURITY OF WORKING WOMEN IN DOMESTIC SERVICES

Yrd. Doç. Dr. Seda TOPGÜL¹

ÖZ

1 Nisan 2015 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı Kanununun 55. maddesiyle, 5510 sayılı Kanuna eklenen ek 9. madde ile ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığı ve çalıştıranların yükümlülüklerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Ev içerisinde yaşayan aile bireyleri tarafından yapılabilecek temizlik, yemek yapma, çamaşır, ütü, alışveriş, bahçe işleri gibi gündelik işler ile çocuk ve yaşlı bakımı gibi işlerin aile bireyleri dışındaki kişiler tarafından yapılması olarak tanımlanan ev hizmetlerinde çalışanların ay içinde 10 günden az ve 10 gün ve daha fazla çalışmasına bağlı olarak iki farklı düzenleme söz konusudur. Ev hizmetlerinde ay içinde 10 gün ve daha fazla çalışanlar, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4/a maddesi kapsamında sigortalı sayılacak ve buna ilişkin hükümler uygulanacaktır. Ev hizmetlerinde ayda 10 günden az çalışanlara, belli durumlarda sadece iş kazaları ve meslek hastalığı hükümleri uygulanacak olup, bunlara hastalık sigortası hükümleri uygulanmayacaktır. Çalışmada öncelikle kavramsal çerçeve değerlendirilmiş, ardından ev işlerinde çalışan kadınlar için düzenlemeler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Güvenlik, Kadın, Ev Hizmetleri, Sosyal Sigorta.

Jel Kodları: H55, J46, K31, Z22.

ABSTRACT

Pursuant to Article 55 of the Law numbered 6552 which was enforced in 1 April 2015, and the additional Article 9 added to the Law numbered 5510, certain regulations on the insurance of household employees and the liabilities of the employers were realized. Two different regulations are available depending on the work less than 10 days a month and work 10 days or more in a month for the employees working in household works which are described as the performance of house works such as cleaning, cooking, laundry, ironing, shopping, garden works as well as the child and elderly care by an employee instead of the family members. Those working 10 days or more in house works in a month shall be considered to be insured under the Article 4/a of the Social Insurance and General Health Insurance Law numbered 5510 and relevant provisions shall apply. Only the provisions of work accidents and occupational diseases shall apply to the employees working less than 10 days in house works in a month, and no provisions of disease shall apply. Our study firstly investigates the conceptual framework and then examines the regulations for women working in house works.

Keywords: Social Security, Women, Domestic Service, Social Insurance.

Jel Codes: H55, J46, K31, Z22.

1. GİRİŞ

Bir işin ev işi sayılabilmesi için doğrudan evin kendisine ve yaşam koşullarına yönelik olması gerektiği belirtilmektedir. Ev hizmetlerinde çalışanlar ise, uşak, kâhya, hizmetçi, temizlikçi, aşçı, çocuk bakıcısı, bahçivan, şoför, bekçi, hayvan bakıcısı ve vb. evin gündelik

¹ Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, seda.topgul@gop.edu.tr

işleyişinde yer alan kişilerdir (Karaca ve Kocabaş, 2009: 172). TÜİK, Hane Halkı Gelir Tüketim Anketi (HHGTA) tarafından yapılan tanımlamada ev hizmetleri, evlerde yaptırılan hizmet işleri olarak ifade edilirken, ev hizmetinde çalışanlar; “Bahçıvanlar (özel), bekçi (özel; ev, tarla, mülk vb. benzeyen), evde çalışan aşçılar, evde çalışan dadılar, mürebbiyeler, evde çalışan hizmetçiler, eve gelen özel öğretmen (evde özel ders), evlerde yaptırılan hizmet işleri, gündelikçi, temizlikçi kadınlar, kâhyalar, uşaklar, kapıcılar, seyis, şoför (özel)” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2014: 47).

Doğrudan evin kendisine ve yaşam koşullarına yönelik olmak üzere evlerde yaptırılan hizmet işleri ev işi olarak adlandırılırken, bu işleri yerine getirenler de ev hizmetlerinde çalışanlar olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de vasıfsız niteliği ağır basan ev işçileri için mesleki sağlık ve güvenlik konuları önem kazanmaktadır.

Türkiye'de ev hizmetlerinde çalışanların hukuki konumu 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bunun dışında ev hizmetleri 4857 sayılı İş Kanunu'nun kapsamı dışındadır. İş Kanunu kapsamındaki bu işler ücretli ve sürekli olup olmadığına bakılarak 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun konu olmaktadır. 5510 sayılı Kanunun ücretle ve sürekli çalışmaması durumunda ev hizmetlerinde çalışan kadınları sigortalı saymaması, onları her türlü sosyal güvenceden yoksun bırakmaktadır. Ev hizmetlerinde ücretle ve sürekli çalışmanın olup olmadığının tespiti aksamalara neden olmaktadır. Nitekim Yargıtay'a göre de, ev hizmetlerinde çalıştıranların mali ve ekonomik gücünün devamlı sigortalı çalıştırmaya uygun olup olmadığı ve o evde bu hizmete gerek olup olmadığı önemlidir. Bu aksaklıkların bir kısmını telafisi amacıyla 1 Nisan 2015 tarihinde Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na ek madde eklenerek ev hizmetlerinde ay içerisinde 10 gün ve fazla çalışan ile 10 günden az çalışanlara için bir ayırma gidilmiş ve çeşitli düzenlemelerde bulunulmuştur.

2. EV HİZMETLERİ KAPSAMINDA SİGORTALI SAYILANLAR

International Labour Organization (ILO)'un 177 sayılı Evde Çalışma Sözleşmesi'nde kullandığı "home work" ve "homeworker" deyimleri "evde çalışma" ve "evde çalışan işçiler" olarak çevrilmiştir. "Homebased work" ve "homebased worker" ise, "ev eksenli çalışma" ve "ev eksenli çalışanlar" olarak kullanılmaktadır. ILO'nun 189 sayılı Ev İşçileri Sözleşmesi'nde kullandığı ise, "domestic work" ve "domestic worker" deyimleri "ev işi" ve "ev işçisi" olarak çevrilmiştir. ILO 189 sayılı sözleşmesinde ev işi tanımında, ara sıra ve düzensiz olarak yapan ve meslek olarak geçimini sağlamak için yapmayan kişileri ev işçisinin kapsamı dışında tutmuştur (Erdoğan ve Toksöz, 2013: 20).

Fidan ve Özdemir'e (2011: 80) göre, kadınların ev hizmetlerinde çalışmasının iki önemli katkısı vardır. Birincisi, kadın çalışarak gelir elde etmekte ve farklı sosyal ağlara dâhil olarak güçlenmektedir. İkincisi ise, kendi sosyal çevresi ve ortamı dışında farklı alanlara girerek aynı zamanda bir öğrenme süreci geçirmektedir. Aynı zamanda Fidan ve Özdemir kadınların ev hizmetlerine gitmesinin, ailenin gelişmesi ve toplumsal ilerleme açısından da önemli görmektedir. Kadınların çalıştıkları evlerdeki düzen ve yaşam biçimini kendi evlerinde uygulamaya çalıştığı sonucunu bulmuşlardır. Bu da çalışmanın sadece bir iş ilişkisi olmadığı, aynı zamanda ailenin gelişimi açısından da değerli olduğunu göstermektedir.

Fidan ve Özdemir (2011: 87) Sakarya'da ev hizmetlerine giden 50 kadın ile yaptıkları araştırmalarına göre, kadınların temel sorunlarının güvencesiz ve korumasız olarak çalışmak olduğunu ortaya koymuşlardır. Kadınların korumasız istihdam edilmelerinin onları toplumun diğer çalışan kesimlerinden ayırdığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda

kadınların tamamının bel ve sırt ağrısından, eklem ağrısına ve cilt ve deri sorunlarına kadar farklı sağlık sorunları olduğunu ortaya koymaktadır.

Karaca ve Kocabaş (2009: 167), ev hizmetlerinde çalışan kadınların sorunlarını; çalışma sürelerinin uzunluğu, iş yüklerinin ağırlığı, özel hayat mahremiyetlerinin olmayışı, ücretlerin düşüklüğü, sosyal yardımların yokluğu, iş güvencesizliği, mesleki ilerleme fırsatlarının sınırlılığı, beslenme ve barınma koşullarının yetersizliği, psikolojik ve fiziksel taciz olarak sıralamışlardır. Erdoğan ve Toksöz (2013: 17) ise bu sıralamayı, iş tanımındaki belirsizlik, çalışma süreleri, ücret koşulları, işverenlerin tutum ve davranışları, işin süreksizliği ve güvencesizliği, işçi sağlığı ve güvenliği, sosyal güvence yoksunluğu ve örgütsüzlük olarak yapmışlardır. Ulutaş ve Öztepe (2013) ev işlerinin belirli bir sınırının bulunmamasını ve çalışılan evdeki bütün işleri yapmalarının zorunlu olarak görülmesini, ağır iş yükünü, özel hayat mahremiyetlerinin olmayışını, yetersiz beslenme ve barınma koşullarını ve psikolojik-fiziksel taciz riskleri, ev hizmetlerinde çalışan kadınların karşılaştığı önemli sorunları olarak görmektedir. Çalışma ortamının ev olması ise, farklı mesleki risklerin bir arada bulunmasına, ev kazalarının iş kazalarına dönüşmesine yol açmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, ev hizmetlerinde çalışma mesleki sağlık ve güvenlik açısından önemli bir çalışma alanıdır.

Karadeniz (2003) tarafından yapılan bir çalışmada ev hizmetlerinde çalışanların yüzde 51,8'inin haftalık 45 saatin altında çalıştığını ve asgari ücretin altında gelir elde ettiğini belirtmiştir. Ayrıca ev hizmetlerinde gündelik çalışan kadınlar temizlik gibi ağır ve tehlikeli işlerde çalışmakta, iş kazası ve meslek hastalığı riskleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu yüzden en az diğer çalışan grupları kadar sosyal güvenceye ihtiyaç duymaktadırlar (Karadeniz, 2011: 111, Yıldırım, 2014: 54).

Ev hizmetleri, 6331 sayılı Kanun kapsamındaki iş sağlığı ve güvenliği düzenlemelerinin dışında tutulmuşlardır. Oysaki yasanın kapsamını belirleyen 2. Madde “ Bu kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dahil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır” demektedir. Kanun, maddede belirtildiği gibi İş Kanunu kapsamına girmeyen işyerlerinde çalışanları da iş sağlığı ve güvenliği korumasına almıştır (Karadeniz, 2012: 56). Buradaki temel yaklaşımı ise evin bir işyeri sayılmaması oluşturmaktadır. Böylelikle ev hizmetinde çalışanların evin içinde yaşadıkları kazalar, hastalıklar, ölümler, iş kazası ve meslek hastalığı olarak görülmemektedir (Yıldırım, 2014: 55).

Erdoğan ve Toksöz'e (2013: 19) göre, Türkiye'de vasıfsız niteliği ağır basan ev işçileri için yasal çerçeve karmaşık ve etkinsizdir. İstanbul'da ev hizmetlerinde çalışan 53 göçmen kadınla yapılan bir çalışmaya göre, kadınların yüzde 30'u üniversite mezunudur (Erdem ve Şahin, 2009). Sakarya'da ev işlerinde çalışan 50 kadınla yapılan bir araştırmaya göre, kadınların yüzde 58'i ilkokul mezunudur. Aynı şekilde Suğur, Suğur ve Gönç-Şavran'ın (2008) Eskişehir'de yaptıkları bir araştırmaya göre, ev hizmetlerinde çalışan kadınların yüzde 78'i ilkokul mezunudur.

Vasıfsız niteliği ağır basan ev işçileri için mesleki sağlık ve güvenlik önem kazanmaktadır. Ev hizmetlerinde çalışanların gerek İş Kanunu'nun koruyucu hükümleri dışında tutulması, gerekse Borçlar Kanunundaki hükümler ile sosyal güvenlik mevzuatında yapılan değişikliklerin yetersiz kalması, korunmasız niteliğini arttırmaktadır.

2012 yılında yürürlüğe giren 6331 sayılı İş sağlığı ve Güvenliği Kanunu, kamu ve özel sektördeki “tüm çalışanları, faaliyet konularına bakılmaksızın” içermesine rağmen ev hizmetlerinde çalışanları kapsam dışı bırakmıştır. İşverenin Borçlar Kanunu'na göre

işverenin ev hizmetlerinde çalıştırdığı kişiler için iş sağlığı güvenliği önlemleri alma yükümlülüğü zaten bulunmaktadır. Ancak 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanununun, iş kazaları bakımından önemsiz sayılmayacak bu risk grubunu, kapsam dışında tutması kanunun önemli eksikliklerinden biridir (Kılıkış, 2014: 75, Ulutaş ve Öztepe, 2013: 50). Bu amaçla 1 Nisan 2015 tarihinde 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na madde eklenerek ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığı ve çalıştıranlara ilişkin yükümlülükler düzenlenmiştir. Bu çalışmada da, bu düzenlemeler incelenecektir.

Türkiye'de ev hizmetlerinde çalışanların durumu 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 393-469. maddeleri arasındaki Hizmet sözleşmesini “işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir” diye tanımladığı hizmet sözleşmesi hükümleri ile düzenlenmiştir.

Ev hizmetleri İş Kanunu'nun uygulama alanı dışında bıraktığı bir faaliyettir (İş K. m.4, f.1-e). Ev hizmetleri deyimiyle kastedilen çamaşırcılık, çocuk bakımı, temizlik gibi işlerdir (Demircioğlu ve Centel, 2010: 70). Bu faaliyetler Borçlar Kanunu'na göre çalışan bahçıvan, gündelikçi, mürebbiye şeklinde adlandırılan kişiler tarafından yerine getirilmektedir. Yargıtay bir kararında ev hizmetlerinde iş sözleşmesi ile çalışanların İş Kanunu'nun uygulama alanı dışında bulunduğu karar vermiştir². Bu işleri görenler ve bunları çalıştıranlar arasındaki hukuki ilişkilerde Borçlar Kanunu'nun hizmet akdi hükümleri uygulanır (Çelik, 2008: 70). İş Kanunu dışındaki bu faaliyetler hizmetin sürekli olup olmadığına bakılarak Sosyal Sigorta uygulamasına konu olmaktadır (SSGSSK. m.6, f.1-c). Yargıtay'a göre, ev hizmetlerinde çalışan kişi işçi ve sigortalıdır. Bu işçinin işçilik haklarına ilişkin davaları iş mahkemelerinde görülemez. Ev hizmetlerinde çalışan işçi ile ev sahibi arasındaki uyuşmazlık genel mahkemelerde görülür³ (Güven ve Aydın, 2013: 44).

Ev işlerinde ücretle çalışan bir kadının bu çalışması sürekli değil ise, ücret almasına rağmen sigortalı sayılmayacaktır. Okur'un (2004: 9-10) kadın işçinin hem ev hizmetini hem de İş Kanunu kapsamındaki bir diğer işini yürütüyorsa (temizlikçi kadının sabah evde öğleden sonra işyerinde temizlik işini yürütmesi) ev hizmetlerindeki çalışmalarda Borçlar Kanunu, işyerine yönelik çalışmalarda İş Kanunu'nun uygulanması gereklidir. Ancak ikinci çalışma diğerinin yanında önemsiz kalıyorsa ağırlıkta olan faaliyetin kapsadığı yasa tüm çalışma biçimini kapsayacak şekilde uygulanması yönünde görüşü bulunmaktadır (Topgül, 2012: 304).

Ev hizmetlerinde ücretli ve sürekli olarak çalışanlar ilk defa 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 1987 yılında sosyal güvenlik kapsamına alınmışlardır. Bu uygulama 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda da aynen devam etmiş, ücretle aynı kişi yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar sigortalı sayılırken, ücretsiz ve süresiz çalışanlar sigortalı sayılmamıştır. Bu düzenleme ile ev hizmetlerinde çalışanların sigortalı olabilmesi aynı evde sürekli ve ücretli çalışma şartına bağlı kılınmıştır (Ulutaş ve Öztepe, 2013: 48). Yasa koyucunun sürekli olarak çalışma sözleşesindeki amacı 30 günden kısa süreli işlerde çalışanları (örneğin haftanın ya da ayın belirli günlerinde eve gelip çalışanlar) 5510 Kanun kapsamına almak istemediği şeklinde anlaşılması gerektiği belirtilmiştir (Tuncay ve Ekmekçi, 2012: 270). Nitekim Yargıtay'ın 506 sayılı Kanun zamanında verdiği bir kararda haftada 2 gün ev hizmetinde çalışan bir kişiyi sigortalı saymamıştır⁴. 506 sayılı Kanunda başlangıçta tamamen kapsam dışı bıraktığı ev

² Yarg. 9.H.D., T. 26.11.1986, E. 1986/9664, K. 1986/10596.

³ Yarg. 9. H.D., T.14.03.2001, E. 2001/3913; Yarg. 9. H.D., T. 09.10.2008, E. 2007/27814, K.2008/25988.

⁴ Yarg. 10. H.D., T. 01.09.1991, E. 5071, K.5904.

hizmetlerini, ücretle ve sürekli çalışanlar şeklinde daha sonra kapsamına almıştır (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2009: 121).

5510 sayılı Kanun'un ev hizmetlerinde çalışan kadını ücretle ve sürekli çalışmadığı takdirde sigortalı saymaması ile her türlü sosyal güvenceden de yoksun bırakmaktadır. Kanun ev işlerinde süreksiz çalışma kavramını tanımlamamıştır. Bu yüzden SSK İş Kanunu madde 10 hükmünü kıyasen uygulamaktadır. Buna göre nitelikleri bakımından en çok otuz iş günü süren işlere süreksiz iş, bundan fazla devam edenlere sürekli iş denir (İş K. m.10). Güzel, Okur ve Caniklioğlu'da (2009: 122) bu görüşü isabetli bulmayarak gündelikçiler dışındakileri sigortalı saymak gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, ev hizmetlerinde ücretle ve sürekli çalışmanın mevcut olup olmadığı uygulamada aksamalara neden olduğunu belirtmişlerdir. Yargıtay'a göre bu konuda, hizmet türü gördüren kişinin mali ve ekonomik gücünün devamlı sigortalı çalıştırmaya müsait olup olmadığı, gidilerek hizmet görülen evde bu hizmete gerek olup olmadığı hususlarının da önem taşıdığı belirtilmiştir.

Bunun telafisi için, ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığı, Kanun'un 1 Nisan 2015 tarihinden itibaren yürürlüğe giren ek 9 uncu maddesi ile bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içerisinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 gün ve daha fazla olanlar ile aynı veya farklı gerçek kişi yanında 10 günden az çalışanlar şeklinde ikiye ayrılmıştır.

Kanun'un ek 9 uncu maddesine tabi sigortalılar 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılacaktır. Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile aynı konutta birlikte yaşayan ve üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar arasında ve aralarına dışarıdan başka kimse katılmaksızın, yaşadıkları konut içinde yapılan işlerde çalışanlar sigortalı sayılmadıklarından, aynı evde oturan üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar tarafından ev hizmeti işlerini yapanlar sigortalı sayılmayacaktır. Ancak, üçüncü dereceye kadar olan akrabalar dışından olup ev hizmeti nedeniyle işe alınan, aynı evde yaşayanlar ek sigortalı sayılacaktır. Kanun'dan evinde sigortalı çalıştıran gerçek kişiler yararlanacak olup, tüzel kişilik adına bu madde kapsamında sigortalı çalıştırılması talepleri kabul edilmeyecektir.

3. EV HİZMETLERİNDE İŞVEREN YANINDA 10 GÜN VE DAHA FAZLA SÜRE İLE ÇALIŞANLARIN SİGORTALILIĞI, BİLDİRİMİ, TESCİLİ VE PRİMLERİN ÖDENMESİ

3.1. Ev hizmetlerinde işveren yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar

Ev hizmetlerinde işveren yanında 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar, Kanunun ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrası gereğince 1 Nisan 2015 tarihinden itibaren ücretle ve sürekli çalışma şartı aranmadan Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi sigortalılara sağlanan haklardan aynı şekilde yararlanacaktır. Bu sigortalılar hakkında Kanun'un uzun ve kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası ve 4447 sayılı Kanun'un 46'ncı maddesine göre, bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalıları içeren işsizlik sigortası hükümleri uygulanacaktır.

Ulutaş ve Öztepe'ye göre (2013: 49) ev işçileri arasında çalışma süresine dayalı bir ikilik yaratması ve 10 günden az süreyle çalışanları yaşlılık, analık, hastalık gibi risklere karşı korumasız bırakması ev hizmetlerinde çalışan kadınlar açısından bazı olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Bu gruptaki ev işçileri kendi primlerini ödeyerek sosyal koruma kapsamına girebilecek gelir düzeyinden çoğunlukla yoksun olduğu için kamu teşviklerinin yürürlüğe sokulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

3.2. Sigortalılık başlangıç tarihi ve bildirim

Ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalışanların bildirim “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge” ile yapılacak ve işe giriş tarihi sigortalılık başlangıç tarihi olacaktır. İşverenlerin bu bildirgeyi çalışmanın başladığı ayın sonuna kadar ikamet ettikleri yere en yakın üniteye vermeleri zorunludur. “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge” dışında yapılan bildirimler Kurumca geçerli sayılmayacaktır.

3.3. Ev hizmetlerinde ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle sigortalı çalıştıran işverenler

Ev hizmetlerinde ay içerisinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalışan sigortalıların bildirim ve sigorta primlerinin ödenmesi ile ilgili olarak işveren açısından “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge”nin doldurulup sigortalı ile birlikte imzalandıktan sonra ünitelere müracaat edilmesi yeterli olacaktır.

Ev hizmetinde birden fazla kişi çalıştırılması halinde her bir sigortalı için “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge” düzenlenecektir. Kurumca işveren için işyeri numarası oluşturulmayacak, işveren kayıtları T.C. kimlik numarası ile takip edilecektir. “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge” ile beyan edilen işe giriş tarihine göre sigortalı tescili de yapılacaktır.

Bildirgedeki çalışma gün sayısı ve prime esas günlük kazanç beyanına göre prim tahakkukları gerçekleştirilecek olup, aylık prim ve hizmet belgesi düzenlenmeyecektir. Prime esas kazanç beyanı Kanunun 82 nci maddesine göre belirlenen prime esas kazancın alt ve üst sınırı arasında olmak üzere işverenin sigortalıya ödediği brüt ücrete göre belirlenecektir. Prim ve verilecek ödeneklerin hesabında esas tutulan günlük kazancın alt sınırı, sigortalıların yaşlarına uygun asgari ücretin otuzda biri, üst sınırı ise 16 yaşından büyük sigortalıların günlük kazanç alt sınırınının 6,5 katıdır (01.07.2015 – 31.12.2015 tarihleri için alt sınır günlük 42,45 TL aylık ise 1.273,50 TL; üst sınır günlük 275,93 TL aylık ise 8.277,90 TL) (Güzel, Ocak ve Özkaraca, 2011: 477).

İşverenler sigortalı ile ilgili herhangi bir değişiklik olmadığı sürece, sigortalı için yaptıkları bildirimde göre adlarına tahakkuk edecek sigorta primlerini sigortalı çalıştırdıkları ayı takip eden ayın sonuna kadar Kuruma ödeyecektir.

3.4. İdari para cezası

“Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge”nin işverence çalışmanın başladığı ayın sonuna kadar Kurum ünitelerine verilmesi gerekmektedir.

- Bildirgenin yasal süresinde verilmemesi halinde işverene her bir sigortalı için asgari ücret tutarında,
- İşverenlerin yasal süresi dışında “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge”yi ünitelere vermeleri halinde Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları aracılığı ile gerekli inceleme yapıldıktan sonra işleme alınması gerektiğine karar verilenler hakkında, sigortalı çalıştırılan her ay ve her bir sigortalı için ayrı ayrı olmak ve aylık asgari ücretin iki katını geçmemek üzere, işveren hakkında asgari ücretin beşte biri,
- Ev hizmetinde sigortalı çalıştıran işverenin çalıştırdığı sigortalıya ilave olarak çalıştırdığı sigortalı/sigortalılar için verildiğinin anlaşılması halinde ise her ay ve her bir sigortalı için ayrı ayrı olmak ve aylık asgari ücretin iki katını geçmemek üzere, asgari ücretin sekizde biri tutarında,

- İşverence herhangi bir bildirimde bulunulmaksızın, Kanunun ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında sigortalı çalıştırıldığı mahkeme kararı, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden tespit edilmesi, hizmetlerin veya kazançların Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiğinin anlaşılması halinde ise işverene asgari ücretin iki katı tutarında,
- Ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalıştırılan sigortalının işten ayrılması halinde “Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge”nin bu Tebliğin belirtilen sürede verilmemesi halinde asgari ücretin onda biri tutarında, idari para cezası uygulanacaktır.

4. EV HİZMETİNDE 10 GÜN VE DAHA FAZLA SÜRE İLE SİGORTALILIĞI BULUNANLARIN DİĞER SİGORTALILIK STATÜLERİ İLE ÇAKIŞMASI

4.4.1 Sigortalıların Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi çalışmaları

Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılan sigortalılar bir veya birden fazla işveren yanında çalışabildiklerinden, 10 gün ve daha fazla süreyle ev hizmetinde çalışan sigortalılar da gerek Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gerekse ek 9 uncu madde kapsamında aynı anda bir veya birden fazla işveren yanında sigortalı olabileceklerdir.

4.4.2 Sigortalıların Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine tabi çalışmaları

Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan sigortalılığı bulunanların ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla çalışması halinde bu sürelerde Kanun’un 53 üncü maddesine göre öncelikle 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılığı geçerli sayılacak, (b) bendi kapsamındaki sigortalılık geçerli sayılmayacaktır. Ancak, ev hizmetlerinde çalışma gün sayısı ayda 10 günden fazla 30 günden az olanların ayın kalan günlerinde Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılıkları yeniden başlatılacaktır.

4.4.3 Sigortalıların Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi çalışmaları

Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi kamu idarelerinde sigortalılığı olanlar ev hizmetlerinde 10 günden fazla çalışmaları nedeniyle ayrıca sigortalı sayılmayacaktır.

4.4.4 Kanun’un 50 nci, ek 5 inci ve ek 6 ncı maddeleriyle 2925 sayılı Kanun’a tabi çalışması ve 10 günden fazla 30 günden az çalışılan sürelerin borçlandırılması

Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında isteğe bağlı sigortalı olanların ek 9 uncu maddeye göre 10 gün ve daha fazla süre ile çalışmaları halinde isteğe bağlı sigortalılıkları sona erdirilecektir.

Çalışma gün sayısı ayda 10 günden fazla 30 günden az olanlar kalan süreler için Kanun'un 51 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, ay içerisinde otuz günden az çalışılan ve ay içerisindeki toplam çalışma saat 4857 sayılı Kanun'a göre belirlenen günlük belirlenen çalışma saatine bölünmesiyle hesaplanan sigortalıların, aynı ay içerisinde isteğe bağlı sigortaya prim ödemeleri halinde prim ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenir (SSGSK. m.51)

Kanun'un ek 5 inci ve ek 6 ncı maddelerine tabi sigortalılar ile 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanun'a tabi olanların ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalışması halinde bu kapsamdaki sigortalılıkları sona erdirilecek, ek 9 uncu madde kapsamında sigortalılığı sona erenlerin ek 5 inci madde ile 2925 sayılı Kanun'a tabi sigortalılıkları herhangi bir talep alınmadan yeniden başlatılacaktır. Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında 10 gün ve daha fazla süreyle çalışması bulunanların ay içindeki çalışmalarının toplamının 30 günden az olması halinde kalan süreler sigortalılar ya da hak sahipleri tarafından talepte bulunulması halinde borçlanılabilecektir.

4.4.5 Kurumdan aylık ve gelir alanların ek 9. madde kapsamında çalışması

Yaşlılık ve emekli aylığı alan sigortalılar Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında ev hizmetlerinde ayda 10 gün ve daha fazla süreyle çalıştırılabileceklerdir. Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi çalışması nedeniyle yaşlılık aylığı alanların ek 9 uncu madde kapsamında çalışması halinde sigortalıların sosyal güvenlik destek primine ya da tüm sigorta kollarına tabi olup olmayacaklarını tercih etmeleri gerekmektedir.

Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında yaşlılık, emekli aylığı ve adi malullük aylığı alanların ek 9 uncu madde kapsamında çalışmaları halinde bunları çalıştıran işverenler tarafından sosyal güvenlik destek primi ödenecektir.

Sürekli iş göremezlik geliri alanların ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalışmaları halinde bağlanan gelir kesilmeyecektir. Malullük aylığı alanların Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında çalışması halinde bağlanan malullük aylığı kesilecektir. Kurumdan hak sahibi eş, çocuk, ana ve baba olarak gelir/aylık alıp ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalışanlar hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olan sigortalılar gibi işlem yapılacaktır.

4.4.6 Sigortalılığın sona ermesi

Ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanların sigortalılıkları bu kapsamdaki çalışmalarının sona erdiğinin Kuruma bildirilmesi veya sigortalının ölümü halinde sona erdirilecektir. Ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalıştırılan sigortalının işten ayrılması halinde işten ayrılışını takip eden on gün içerisinde "Ev Hizmetlerinde 10 Gün ve Daha Fazla Çalıştırılacaklara İlişkin Bildirge'nin "Sigortalının İşten Ayrılma/Durum Değişiklikleri" kısmının doldurulması suretiyle Kuruma verilmesi gerekmektedir.

4.4.7 Genel sağlık sigortalılığı ve yararlanma şartları ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile sigortalılığı bulunanlar

Kanun'un 60 ncı maddesinin (a) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacaktır. Sağlık yardımlarından yararlanılabilmesi için;

- Sigortalının sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması yeterlidir.

- Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında 10 gün ve daha fazla süreyle çalışması bulunanlardan ay içindeki çalışması 30 günden az olanların kalan sürelerine ait genel sağlık sigortası primlerini ödemeleri gerekmektedir. Ancak ay içinde 30 günden eksik kalan günlerini isteğe bağlı sigortalı olarak tamamlayanlar hakkında eksik kalan günler için ayrıca genel sağlık sigortası hükümleri uygulanmayacaktır.

4.4.8 İş kazası ve meslek hastalığı bildirim ve sağlanan yardımlar

Ev hizmetlerinde 10 gün ve daha fazla süre ile çalıştırılacak sigortalılara ilişkin iş kazası ve meslek hastalığı bildirim, Kanunun 13 üncü maddesinde belirtilen sürede Kuruma doğrudan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği ekinde yer alan İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bildirim Formunu düzenleyerek yapılacaktır.

Ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştığı kişi yanında ay içinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 gün ve daha fazla olan sigortalıların iş kazası ve meslek hastalığı hallerinde haklarında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılara ilişkin hükümler uygulanacaktır.

4.4.9 Ev hizmetlerinde 10 gün ve fazla süre ile çalışanların prim oranları

Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında ayda 10 gün ve daha fazla süre ile sigortalılığı olanların % 34,5 oranındaki primleri gerçek kişi işverenler tarafından ödenir. Bu primin % 20'si uzun vadeli sigorta kolları, % 12,5'i genel sağlık sigortası, % 2'si iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası primidir. İşverenler ayrıca sigortalı ve işveren hissesi ile birlikte % 3 oranında işsizlik sigortası primi de ödeyeceklerdir.

5. EV HİZMETLERİNDE ÇALIŞTIKLARI KİŞİ YANINDA 10 GÜNDEN AZ ÇALIŞANLARIN SİGORTALILIĞI, BİLDİRİMİ, TESCİLİ VE PRİMLERİN ÖDENMESİ

5.1. Ev hizmetlerinde ay içinde 10 günden az çalışanlar

Bu şekilde sigortalı çalıştıranlar 10 güne (10 hariç) kadar çalıştırdıkları sigortalılar nedeniyle işveren sayılmayacaklar, bu kapsamda sigortalı çalıştırdıkları her gün için sigortalı çalıştıranlar prime esas günlük kazanç alt sınırının % 2'si oranında iş kazası ve meslek hastalığı primi ödeyeceklerdir. 10 günden az sigortalı çalıştıranlardan işyeri bildirgesi, sigortalı işe giriş bildirgesi ile aylık prim ve hizmet belgesi, işten ayrılış bildirgesi düzenlenmesi istenmeyecektir. 10 günden az çalışmanın tespitinde günlük 7,5 saatin altındaki çalışmalar 1 gün olarak kabul edilecektir. 10 günden az çalışılan süreler birbirini takip eden günler olabileceği gibi ayın farklı günleri de olabilecektir.

5.2. Çalıştırılan kişinin çalışma gün sayısının 9 günü geçmesi

Ev hizmetlerinde 10 günden az sigortalı çalıştıranlar 10 günden az süre ile çalıştırdıkları sigortalının iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primini ödeyecektir. Gerçek kişinin ay içinde aynı sigortalıyı çalıştırdığı gün sayısının 9 günü geçmesi halinde bunlar hakkında 10 gün ve daha fazla sigortalı çalıştıran işverenlere yönelik işlemler başlatılacaktır.

5.2.1. Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanlarla ilgili uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası uygulaması

5.2.1.1. Uzun vadeli sigorta kolları yönünden sigortalılık ve primlerin ödenmesi

Uzun vadeli sigorta kolları yönünden sigortalılık ve primlerin ödenmesi Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında 10 günden az sigortalı çalışanlar % 32,5 oranındaki uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası primini takip eden ayın sonuna kadar ödemeleri halinde, uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası yardımlarından da yararlanabilecektir.

Sigortalıların uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası priminin kendileri tarafından ödenebilmesi için ev hizmetlerinde aynı ya da farklı çalıştıran yanında en az 1 gün, en fazla 9 gün süre ile çalışması yeterli olacaktır. Uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası priminin takip eden ayın sonuna kadar sigortalı tarafından ödenmesi gerekmekte olup, primin ödenmemesi halinde uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası kaydı kapatılacak, primin ödenme hakkı düşecektir. Uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası tescili aylık olarak yapılacak, takip eden ayda sigortalının ev hizmetlerinde ayda 10 günden az çalışmasının bulunmaması halinde uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası tescili oluşturulmayacaktır.

5.2.1.2. Genel sağlık sigortalılığı ve yararlanma şartları

Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışıp iş kazası ve meslek hastalığı tescilli oluşturulan sigortalının takip eden ayın sonuna kadar uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası yönünden tescili oluşturulacak, sigortalının bu süreye ilişkin primlerini ödemesi halinde bir aylık süre ile Kanun'un 60'ıncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında ayrıca genel sağlık sigortalısı sayılacaktır.

Sigortalının, Kanun'un 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile kendi çalışması dolayısıyla (f) bendi kapsamında, 5510 sayılı Kanun'da önce yürürlükte bulunan Sosyal Güvenlik Kanun'larına göre gelir veya aylık alan kişiler gibi aylık alması nedeniyle genel sağlık sigortalılığının bulunması halinde ayrıca genel sağlık sigortası tescili oluşturulmayacaktır.

Kanun'un 60'ıncı maddesindeki isteğe bağlı sigortalılar, Kurumca belirlenecek testlerle geliri asgari ücretin üçte birinden az olan vatandaşlar, vatansızlar ve sığınmacılar, 65 yaşını doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alanlar, Vatani Hizmet Tertibinden şeref aylığı alanlar, Vatani Hizmet Tertibinden aylık alanlar, Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Kanunu'na göre aylık alanlar, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu'na göre korunma, bakım ve rehabilitasyondan ücretsiz faydalananlar, Harp Malullüğü aylığı alanlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında aylık alanlar, 442 sayılı Köy Kanunu'na göre aylık alanlar, Dünya Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonluğu kazanmış sporcular ve ailelerine aylık bağlananlar ile işsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanan kişiler ile başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakları olmayan vatandaşlar genel sağlık sigortalılığının bulunması halinde tescili bir aylık süre ile oluşturulabilecektir. Genel sağlık sigortası tescili yapılanların bir aylık süre sonunda uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası primi ödememeleri halinde genel sağlık sigortalılıkları önceki kapsamdan dolayı devam ettirilecektir. Bu kişilerden sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortalılığına ilişkin tescili olanlar, bakmakla yükümlü olunan kişi kapsamında olması halinde bu statüleri devam edecektir.

Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışması nedeniyle uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası yönünden bir ay süre ile tescili yapılanların prim ödemeleri isteklerine bağlı olup, prim ödemeleri halinde Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında genel sağlık sigortası yardımlarından yararlanacak, prim ödememeleri halinde ise önceki sigortalılık statüsü devam ettirilecektir.

Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanlar için iş kazası ve meslek hastalığı sigortası yanında uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası primi ödemeleri halinde genel sağlık sigortası yardımlarından yararlanabilmesi için sağlık hizmet sunucusuna başvurduğu tarihte bu kapsamda tescilin olması ve primi ödemesinin bulunması ile son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması gerekmektedir.

5.2.2. Ev hizmetinde 10 günden az süre ile sigortalılığı bulunanların diğer statülerdeki sigortalılığı

Ev hizmetlerinde ayda 10 günden az süre ile çalışan sigortalıların ay içinde Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında 30 gün sigortalılığının bulunması halinde uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası yönünden ayrıca tescil ve tahakkuk kaydı oluşturulmayacaktır. Sigortalının Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında 30 günden az sigortalı çalışması halinde ev hizmetlerindeki çalışması ile ilgili olarak uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası yönünden yapılacak tescil kalan süre için oluşturulacaktır.

Kanun'un 50'nci maddesine göre 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında isteğe bağlı sigortalı olanların uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası primini ödemeleri halinde prim ödedikleri aya ait isteğe bağlı sigortalılığı durdurulur. İsteğe bağlı sigortalılığı durdurulanların Kanun'un ek 9 uncu maddesine tabi sigortalılığının sona erdiği tarihten itibaren 12 ay içerisinde prim ödemesinin bulunması halinde isteğe bağlı sigortalılığı zorunlu sigortalılığın sona erdiği tarihten bir gün sonra başlatılacaktır. 12 ay içerisinde prim ödemesi olmayanların isteğe bağlı sigortalılıkları ise talep etmeleri halinde başlatılacaktır.

Ay içerisinde 30 günden az çalışan veya Kanun'un 80 inci maddesi uyarınca prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanun'a göre belirlenen günlük normal çalışma saatine bölünmesi suretiyle hesaplanan sigortalılardan aynı zamanda ek 9 uncu madde kapsamında haklarında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödenenler, aynı ay içerisinde 30 günden az kalan süreleri için isteğe bağlı sigortaya prim ödeyebileceklerdir. Bu şekilde primi ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenecek ve eklenen bu süreler, sigortalılık süresi olarak kabul edilecektir. Kanun'a tabi olanların ev hizmetlerinde 10 günden az çalışmaları halinde uzun vadeli ve genel sağlık sigortası tescili oluşturulmaz, ek 9 uncu madde kapsamında 10 günden az çalışmaları nedeniyle bu sigortalılıkları durdurulmaz.

5.2.3. İş kazası ve meslek hastalığı sigortasından yararlanma şartları ve bildirim

Ev hizmetlerinde ayda 10 günden az çalışanlar hakkında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası dışında hastalık ve analık sigortası hükümleri uygulanmayacaktır.

İş kazası ve meslek hastalığı sigortasından yararlanmak için sigortalının iş kazasının olduğu tarihten en az on gün önce tescil edilmiş olması ve sigortalılığının sona ermemiş olması iş kazası veya meslek hastalığından dolayı geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi veya sürekli iş göremezlik geliri bağlanabilmesi için prim ve prime ilişkin her türlü borçların ödenmiş olması şarttır.

5.2.4. Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanların prim oranları ve tutarları

Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanların prim oranları ve tutarları Kanun'un ek 9 uncu maddesi kapsamında 10 günden az sigortalı olanları çalıştıranlar; Kanun'un 82 nci maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının % 2'si oranında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödeyecektir. Uzun vadeli ve genel sağlık sigortası primi ödemek isteyen sigortalılar % 20'si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi, % 12,5'i genel sağlık sigortası primi olmak üzere Kanun'un 82'nci maddesine göre belirlenen prime esas kazanç günlük kazanç alt sınırının 30 katı üzerinden % 32,5 oranında prim ödeyeceklerdir.

Kanunun ek 9 uncu maddesi kapsamında 10 günden az sigortalı olanları çalıştıranlar;

- 1 Temmuz 2015-31 Aralık 2015 tarihleri arasında günlük asgari ücret üzerinden $42,45 \times \% 2 = 0,85$ Krş iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödeyecektir.
- Uzun vadeli ve genel sağlık sigortası primi ödemek isteyen sigortalılar; 1 Temmuz 2015-31 Aralık 2015 tarihleri arasında aylık $1.273,50 \times \% 32,5 = 413,89$ TL prim ödeyeceklerdir. Prime esas kazançlar yürürlükteki asgari ücrete göre belirleneceğinden asgari ücretteki artışlara göre ödenecek prim tutarları değişecektir.

SONUÇ

Ev hizmetlerinde ay içinde 10 gün ve daha fazla çalışanlar, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4/a maddesi hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar kapsamında sigortalı sayılacaktır. Prim ödemelerinde günlük kazancın alt sınırı asgari ücretin otuzda biri, üst sınırı ise asgari ücretin 6,5 katıdır. Buna göre, 1 Temmuz-31 Aralık 2015 tarihleri için altı sınır günlük 42,45 TL aylık ise 1.273,50 TL'dir. İşverenler çalışmanın başladığı ay sonuna kadar bildireceklerini Kurum'a vermedikleri takdirde asgari ücretin iki katını geçmemek üzere idari para cezası ödeyeceklerdir.

Ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılıklarının çakışması durumunda, eğer bir veya birden fazla işveren için sigortalılıkları varsa, bir veya birden fazla işveren yanında olabildikleri için bu sigortalılıkları devam edecektir. Ev hizmetlerinde çalışanların eğer hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına sigortalılıkları varsa, 10 günden fazla çalışmaları halinde bu sigortalılıkları geçerli olmayacaktır. 10 günden fazla 30 günden az olanların ise, bu sigortalılıkları yeniden başlatılacaktır. Kamu idarelerinde sigortalılığı olanların ise, 10 günden fazla çalışmaları nedeniyle sigortalı sayılmayacaklardır. Ayda 10 günden fazla çalışan yaşlılık ve emekli aylığı alan sigortalılar ise, sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışabilecekleri gibi tüm sigorta kollarına tabi olup olmayacaklarını da tercih edebilirler. Sürekli iş göremezlik geliri alıp ayda 10 günden fazla ev hizmetlerinde çalışanların gelirleri kesilmezken, malullük aylığı alanların aylığı kesilecektir.

Ev hizmetlerinde 10 günden fazla süre ile çalışanların yüzde 34,5 oranındaki primlerini işverenleri ödeyecektir. Bu primin yüzde 20'si uzun vadeli sigorta kolları, yüzde 12,5'i genel sağlık sigortası, yüzde 2'si iş kazası ve meslek hastalıkları primidir. Ayrıca işveren, sigortalı ve işveren hissesi ile birlikte yüzde 3 oranında işsizlik sigortası primi ödeyecektir. 10 gün ve daha fazla süre ile ev hizmetlerinde çalışanların genel sağlık sigortasından yararlanması için ise, son bir yıl içinde toplamda 30 gün prim ödemiş olması gerekmektedir. 30 günden az sigortalılığı olanlarında primlerini kendilerinin ödemesi gereklidir.

Ev hizmetlerinde ay içinde 10 günden az çalışanlar için sadece % 2 oranında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası yaptırılacaklar ve 5510 sayılı Kanun'un, Sigortalı Sayılmayanlar başlıklı 6. maddesindeki "Ev hizmetlerinde çalışanlar (Kanun'un ek 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında sigortalı olanlar ile ücretle aynı kişi yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar hariç)" hükmüne istinaden sigortalı sayılmayacaklardır. Bu şekilde çalışanlar isterlerse, adlarına ödenen primin ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar aynı kazancın (asgari ücretin) %32,5 oranında primi kendileri ödeyebilecektir. Bunun %20'si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları, %12,5'i genel sağlık sigortası primidir. Bu süre içinde ödenmeyen primin ödeme hakkı düşecektir. Bu şekilde işçi tarafından ödenen primler, 5510 sayılı Kanun'un 4/a maddesi kapsamında sigortalı sayılacaktır.

10 günden az ev hizmetlerinde çalışanlar için, herhangi bir belge düzenlenmeyecektir. 10 günden az çalışmanın tespitinde ise günlük 7,5 saatin altındaki çalışmalar bir gün kabul edilecektir. 10 günden az çalışmalar için işveren sadece iş kazası ve meslek hastalığı primi ödeyecektir. Bu da, 1 Temmuz-31 Aralık 2015 yılı için 0,85 Krş. prim demektir. Eğer sigortalı uzun vadeli sigorta kolları için ve genel sağlık sigortası için prim ödemek isterse, 1 Temmuz-31 Aralık 2015 için 413,89 TL prim ödemesi gerekmektedir. Genel Sağlık Sigortalılığından yararlanmak için ayrıca son bir yıl içinde 30 günlük sigortalılığı bulunması da gerekmektedir. Burada Ulutaş ve Öztepe'nin (2013: 49) bahsettiği gibi, 10 günlük çalışma sınırı ev hizmetlerinde çalışanlar arasında bir ayırım yaratmaktadır. Kendi primlerini ödeyerek sosyal koruma kapsamına girmesi zor olan bu, ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanlar için farklı kamu teşviklerinin yürürlüğe sokulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanların bir ya da birden fazla işverene hizmet akdiyle bağlı çalışması nedeniyle sigortalılığının bulunması durumunda tescil kaydı oluşturulmayacaktır. Kendi nam ve hesabına çalışan ya da isteğe bağlı sigortalı olanların ise, bu sigortalılıkları durdurularak zorunlu sigortalılığının sona erdiği tarihten bir gün sonra yeniden başlatılacaktır.

Ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanlar iş kazası olduğu tarihten en az on gün önce tecil edilmiş olması ve sigortalılığının sona ermemiş olması gerekmektedir. İş kazası ve meslek hastalığından dolayı gelir bağlanabilmesi içinde prime ilişkin her türlü borcunun ödenmiş olması şarttır.

KAYNAKÇA

- ÇELİK, N. (2008). İş Hukuku Dersleri, 21. Baskı, Beta, İstanbul.
- DEMİRCİOĞLU, M. ve CENTEL, T. (2010). İş Hukuku, 14. Baskı, Beta, İstanbul.
- ERDEM, Z. ve ŞAHİN, L. (2009). "Ülkemizde Ev Hizmetlerinde İstihdam Edilen Yabancı Uyruklu İşgücünün Çalışma Koşulları: İstanbul İli Üzerine Bir Alan Araştırması", İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı 57: 282-325.
- ERDOĞDU, S. ve TOKSÖZ, G. (2013). Kadınların Görünmeyen Emeğinin Görünen Yüzü: Türkiye'de Ev İşçileri. Çalışma Koşulları ve İstihdam Serisi No: 42, ILO, Ankara.
- KARACA, N. G. ve KOCABAŞ, F. (2009). "Ev Hizmetlerinde Çalışanların Karşılaştıkları Sorunların Türkiye Açısından Değerlendirilmesi", Kamu-İş Dergisi, 10(4): 161-176.
- KARADENİZ, O. (2012). "Dünya'da ve Türkiye'de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği", Çalışma ve Toplum, 3(34): 15-72.

- KARADENİZ, O. (2011). "Türkiye’de Atipik Çalışan Kadınlar ve Yaygın Sosyal Güvencesizlik", *Çalışma ve Toplum*, 2(29): 83-127.
- GÜVEN, E. ve AYDIN, U. (2013). *Bireysel İş Hukuku*, 4. Baskı, Nisan Kitabevi, Eskişehir.
- GÜZEL, A., OKUR, A. R. ve CANIKLIOĞLU, N. (2009). *Sosyal Güvenlik Hukuku*, 12. Baskı, Beta, İstanbul.
- GÜZEL, A., OCAK, S. ve ÖZKARACA, E. (2011). *İş Kanunları Sosyal Güvenlik Kanunları*, 5. Baskı, Beta, İstanbul.
- KANDEMİR, M. (2014). "Evde Çalışma ve 6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nun Evde Hizmet Sözleşmesine İlişkin Hükümleri", *İÜHFM C. LXXII*, Sayı 2: 143-166.
- KEİG Platformu (2014). "Ev İşçilerinin Sorunları ve Talepleri Neler?", <http://www.keig.org/content/bilgi%20notlar%C4%B1/ev-iscileri-bilgi-notu-23mayis2014.SON.pdf>, 25.07.2015.
- KILKIŞ, İ. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği*, Dora, Bursa.
- OKUR, A. R. (2004). "Ev Hizmetlerinde (İşlerinde) Çalışanların Sigortalılığı", *Kamu-İş Dergisi*, 7(3): 1-22.
- ÖZDEMİR, M. Ç. ve FİDAN, F. (2011). "Ev Hizmetlerinde Çalışan Kadınlar ya da Evlerin Kadınları", *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 2(1): 79-89.
- SUĞUR, N., SUĞUR, S. ve GÖNÇ-ŞAVRAN, T. (2008). "Türkiye’de Orta Sınıfın Mazbut Hizmetkârları: Kapıcılar, Gündelikçiler ve Çocuk Bakıcıları", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(3): 162-183.
- TOPGÜL, S. (2012). "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda Kadının Durumu", *Yönetim ve Ekonomi*, 19(2): 301-319.
- TUNCAY, C. ve EKMEKÇİ, Ö. (2012). *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, 15. Baskı, Beta, İstanbul.
- ULUTAŞ, Ç. Ü. ve ÖZTEPE, N. D. (2013). "Ev Hizmetlerinde Mesleki Sağlık ve Güvenlik Sorunu", *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 4(2): 44-57.
- YILDIRIMALP, S. (2014). "Türkiye’de Ev Hizmetinde Çalışanların Sorunları", *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1): 45-59.
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, Resmi Gazete, 16.6.2006, sayı: 26200.
- 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu, Resmi Gazete, 11.01.2011, sayı: 27836.
- 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Resmi Gazete, 30.06.2012, sayı: 28339.
- 6552 Sayılı İş Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete 11.09.2014, sayı:29116.